УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
WWW.UNILIB.RS

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА

ВЛАСНИК: Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК: Протојереј Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 9. јуна 1896.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Одликовања.

Његово Високопреосвештенство, господин епископ горњокарловачки Михаило Грујић благоизволио је одликовати црвеним појасом јереје: Душана Кнежевића пароха у Јасеновцу, Јована Вукелића пароха у Дубравама и Николу Радошевића администратора парохије у Сењу.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Две три о старокатолицизму и његову одношају према православљу.

Ове се године има састати четврти међународни старокатолички конгрес. Природно је, што се опет буди интерес према томе покрету, који је ево већ четврт века један од главних извора у развитку богословске мисли у читавом хришћанском свету, — како на истоку, тако и на западу. Важност црквено-историјског значаја тога покрета већ је у томе, што је он био оно оруђе, преко кога су раздељени и разједињени међу собом читавим вековима отуђења и непријатељског живота, исток и запад, могли поново наћи некога додира И благодарећи томе додиру пробудиће се у свести хришћанског света питања, која су дуго била пренебрегнута, и ако су била насушна потреба тога живота и тако рећи нравствени постулат хришћанске савести. У самој ствари истинито-хришћанска свест, ма колико се она запела светским рачунима и егојистичком надутошћу, никада се не може помирити с тим жалосним фактом, да се Црква Христова, коју је Спаситељ искупио Својом драгоценом крвљу и о чијем се јединству молио у најтежем часу Свога душевног страдања, налази у разделењу и непријатељству, које је од великог уштрба по њено нравствено-васпитно дело на земљи и једна од највећих

препрека за коначну победу самог дела Христовог у свету.

И св. православна црква, као истинити израз хришћанске свести, никада не престаје дизати своје молбе „о сједињењу свих“ и тиме одржава у свести својих синова тежњу томе тако рећи црквено-историјском идеалу. Али тежња, да би се остварила, претпоставља извесна средства, а њих није било у току читавих векова, када су обе половине раздвојеног хришћанства, разделивши се међу собом, одале се у целини своме унутрашњем развићу, које је још више учврстило распад. Најпосле, православни исток, са својом тако званом непокретношћу, т. ј. боље рећи — с непоколебљивом сталношћу на старој основи васељенског хришћанства, које је нашло себи израза у седам васељенских сабора, — у суштини је остао на оном степену догматичког развића, на коме се догодио жалосни факат разделења, и према томе је свагда и у свако време био спреман на резултат своје непрестане молитве о „сједињењу свих.“

Али се запад показао у сасвим другом стању. Сурвавши се тако рећи са котве васељенског хришћанства, подвргнувши се свима стихијама овога света, и под њиховим утецајем примио је у себе много елемената, који немају ничег заједничког са старим васељенским хришћанством и који су искључиво резултат лажног развића по начелима стихија овога света. Ти елементи, који су се непрестано прикупљали све више и више и учвршћавали надутим авторитетом велеумне непогрешивости, доведоше западни свет до стања у коме је и само питање о сједињењу хришћанског света све више губило своје земљиште и одлазило у област неостварљивих сањарија.

Али баш кад је западни свет хтео коначно да запечати своје дело новим богохулним догматом о непогрешивости своје главе, који је замислио себе више апостола, који никада нису присвајали тога достојанства, и када се граница, што је делила источну и западну цркву, хтеде претворити у непроходну провалију, — баш се тада започе на западу покрет, који је био најјаснији доказ, да и тамо још није коначно угушена свест истинитог хришћанства, јер се та свест у виду страшног отпора црквено-историјске правде тргла из свога многовековног сна и изјавила гласан и оштар протест против крајности римског католицизма. Старокатолицизам је био наиме протест хришћанске свести западних народа против новотарија и крајности папизма, и тај је протест био тим знатнији, што је он подигао свој глас у име оног старог, васељенског хришћанства од кога се уклонио римски католицизам; — у име хришћанства старе нераздељене цркве, с њених седам непоколебљивих „стубова“ — васељенских сабора, који су ваплотили у себи сву премудрост догматичке истине. Може се схватити важност црквено-историјеког значаја таковог протеста. То је био глас савести саме западне цркве, која је сазнала своју заблуду и поново желела, да се врати оној васељенској основи од које се она тако жалосно уклонила и на којој неизменљиво. и на даље стоји света православна црква источна!

Отуда се само по себи разуме, како се морао односити према томе покрету исток и запад хришћанског света. За запад беше тај покрет као укор пробуђене свести, и пошто је тај укор био управљен против онога, који је мало пре тога у своме богохулном високоумљу прогласио себе за непогрешивог није се чудити, да је католицизам био објављен као врло штетна и опасна појава и што су се против њега дигле све силе језујитизма са својим обичним оруђем — клеветом, денунцијацијом и прогањањем. Није било тако ниског средства, које се није употребило, да би се оклеветао, оцрнио и по могућности загушио тај непријатни глас пробуђене црквено-историјске свести, и то се непријатељство није зауставило ни пред грозном величином смрти, јер је н. пр. смрт вођа немачког старокатолицизма, епископа *Рајкенса*, тога најдостојнијег ученог професора и изврсног црквено-историјског раденика, послужила тек као нови повод за језујите, да обнове своје клевете и прорицања о брзом распаду омражене им секте, која се ево већ 25 година понављају (али, која се, на срећу, још не испунише). —

Сасвим се другојачије односи православни исток. За њега се тај покрет одједном одазвао као нешто сродно и он је наиме осетио у њему дубок покрет западно хришћанске свести, која изобличава неправде, што се од векова накупише, и која признаје баш она начела, од којих се уклонио запад, али на којима се несумњиво утврдио православни исток, — на начелима старог васељенског хришћанства нераздељене цркве. Ето зашто је тај покрет свуда на православном истоку нишао на топло саучешће, као једина „светла тачка,“ која се разгорела на иновернom западу, или као „квасац“ истине, који је покренуо најузвишенија очекивања. И то саучешће није слабило, него је све већма јачало у току прошле четвртине века, и у последње време нашло је себи отвореног израза тамо, где се по самом црквено-историјском положају сачувала највећа осетљивоот према црквено историјској правди, и где се православни исток навикао гледати своје средиште, — наиме, у првенствујућој цркви православног истока, у миру њеног врховног предстојника, васељенског патријарха цркве цариградске, као оне цркве, која је баш била непосредни сведок гордог оцепљења запада.

Професор, издавач и уредник „Међународног старокатоличког журнала“ Мишо, као представник старокатолицизма, признао је у својој преписци са васељенским патријархом Антимон VII, да су она начела, што су изложена у „окружној посланици“ васељенске цркве, као одговор на папину енциклику, уједно и начела, којих се држи старокатолицизам. На то се и са своје стране орган васељенског патријарха „Црквена Истина“ одазвао о писму старокатолика као таковом, које „дише чистим и православним духом и које је проникнуто искреном тежњом уједињењу цркве“. На крају овога чланка ћемо изнети и само писмо васељенског патријарха, у коме се такође исказује саучешће према старокатолицизму, које је био изразио и патријарашки орган. Такав авторитетни глас, који долази из самог центра православног истока, одјекнуо је међу старокатолицима и несумњиво их је ободрио да и даље вољно теже коначном утврђењу себе у начелима васељенског православља. И то је баш отворено изјављено од редакције „Међународног журнала“ у засебном чланку, који је вредан потпуне пажње свију, који желе, да себи разјасне основе и назоре старокатолицизма.

Разумемо овде чланак, што је изашао у априлској свесци „Међународног журнала“ под натписом: „Просте опаске о окружној посланици цариградског патријарха Антима“.[1] Цео чланак није ништа друго него подробно разјашњење већ раније изложене мисли у писму проф. Мишо васељенском патријарху, да су „она истинито католичка начела, што су изложена у окружној посланици патријарха, потпуно истоветна с начелима старокатолицизма.“ „Ако су старокатолици“, вели писац чланка, „осетљиви према похвали, с којом се многопоштовани патријарх благоволио одазвати о њима, особито истичући „њихову ученост, њихову критику и њихову хришћанску свест“, није то из осећаја празне славе и самољубља, него с обзиром на важност тога, што се у очима богослова и мислилаца истока, као и запада, богословски и црквени преображај, који свршавају католици, признаје за ствар вере католичке, а тако исто за ствар солидне науке и чврсте критике. И заиста, протестујући против заблудâ Рима, они су показали, да су то баш заблуде; утврђујући своје тезе, они су показали, да су баш истините. Независни од сваке богословске партије и сваке искључиве тенденције, труде се, да се у својој вери држе само цркве васељенске, једине чуварице учења Христовог, и у својој критици само науке. Али оно, чиме се особито могу обрадовати старокатолици, јесте наиме то, да су начела, која су они прогласили од самог постанка свога покрета и особито на бонским конференцијама 1874. и 1875. г., исто тако као и на међународним конгресима луцернском од 1892. г. и ротердамском од 1894. г., *истоветна баш с оним начелима*, на која се ослања многопоштовани патријарх цариградски за утврђење православља своје цркве и за опровргнуће лажних претензија Лава XIII. То је особито важно с гледишта васпостављања јединства међу црквама истока и за-

[1] Intern. Theol. Revue, Nr. 14, стр. 217. и д.

нада. Ми не ћемо престатаји, да изједначујемо те принципе и оне последице, које отуда истечу“.

Писац наводи затим одломке из окружне посланице, да потврди своје речи,[2] па онда довршује: „Такова је у суштини основа те окружне посланице, која ће заувек остати као зубља, упаљена међу истоком и запада дом, да указује хришћанима, који искрено желе јединења и мира, оне путеве, којим их могу достићи. Међутим смо све тачке учења баш ми, старокатолици, објавили отворено и формално. Могле би се навести читаве стотине страна из наших дела, где су оне запечаћене, — од 1871. год. до наших дана, од минхенског конгреса 1871. г. до нашег последњег ротердамског конгреса 1894. год. Логички закључак, који се сам собом намеће при таком стању ствари, састоји се у томе, да ако старокатолици остану верни својим пређашњим изјавама и православни истока изјавама патријарха Антима, да је сједињење тих двеју цркава неизбежно и чак блиско. Богословски послови, који још остају да се доврше — како ради тога, да се изгладе неспоразуми и предубеђења, то неизбежно наследство минулих векова, резултат дугог и жалосног раздељења, тако и ради тога, да се покаже, да старокатоличка црква и црква источна сада исповедају заиста *сву догму* и *само* догму старе нераздељене цркве, — ти послови, велим, могу лако бити довршени за неколико година“.

Свој чланак довршује писац ватреном жељом, да што пре види тај дан неисказане радости, а и ми потпуно делимо његове племените осећаје.

Писмо васељенског патријарха **Антима VII.** уреднику старокатоличког журнала професору *Мишо.*

† Антим,

Божјом милошћу архиепископ Цариграда новога Рима, и васељенски патријарх.

Високопоштовани господине др. Е. Мишо, професоре бернског универзитета и уреднике „Међународног богословског прегледа“ !

Благодат вам и мир од Бога. Врло смо радо прочитали ваше писмо од 24. децембра 1895. год. и с великим смо задовољством увидели, да сте ви примили у свој одлични журнал у немачком преводу нашу патријарашку и саборну окружну посланицу, којом је света, велика православна црква Христова сматрала за неопходно, да изнова опровргне папске претензије и на тај начин огради паство свих православних цркава од нових лукавства и замака, које разапеше римски епископи, да их уловe. Али што је још више испунило наше срце искреном радошћу, то је — изјава, да изложена у нашој окружној посланици православна начела признају такође за своја и сви старокатолици, и да вам је њихово изложење донело велику радост. На исти начин беше и нама пријатна од вас изјављена тежња, да се оснује сједињење на чврстом основу православља, и молитве управљене Господу нашем Исусу Христу Вођи и Оснивачу Свете Своје Цркве о остварењу истога Јер и наша источна православна црква такође гаји ватрену тежњу, да се испуни та света жеља и увек при сваком богослужењу се моли „о сједињењу свих“. Стога ми такође са особитим саучешћем гледамо на оснивање вашег друштва старокатолика, које се опире на здравим начелима, према коме гајимо паду, да ће се на њега применити јеванђелска прича о „квасцу, који узме жена и метне у три копање брашна, док све не ускисне“ (Мат. XIII, 33), јер ће, као што се падамо, сво тесто запада ускиснути, док при помоћи Божјој не настане онај жељени дан, када ће по речи Господњој — једна у вери и љубави, једна нераздељена паства прослављати свога Јединог Доброг Пастира, који је за њу положио и живот Свој. Са задовољством видећи, е се и ви старате да стојите на истом нелажном критерију, на коме чврсто стојимо и ми, наиме на многопоштованим предањима једине, свете, саборне и апостолске цркве и на светим установама седам светих васељенских сабора, одбацујући незаконите новотарије Рима, молимо и славимо Господа, и молимо се од све душе, да би, по Његовој благодати и благоволењу, скоро видели савршено господство апостолске и од отаца предане истине усред хришћанских цркава у свима

[2] Особито из §§ 3, 4, 4, 6, 7, 16, 17, 18, 19 и 20.

WWW.UNILIB.RS

местима, и да би, „снисходећи један другом љубављу, сачували јединство духа у свези љубави“ (Ефес. IV, 2, 3). У тој нади ми вас очински благосиљамо и молимо се о божанственој благодати и бесконачном милосрђу за вас.

1896. г., 15. фебруара.

† Патријарх цариградски,
ваш молилац у Христу Богу.

(Церковный Вѣстникъ).

М. Јов.

Сврха живота.

Проповјед Оца Августина од Монтефелтра.

С талијанског превео **Јован Узелац** свештеник.

(Свршетак)

Каква ће дакле бити сврха живота? Одговара нам религија, и ево одговора: „Јест Бог“. Дâ, човјечанство ступа Богу. Бог је створио човјека у изливу љубави и поставио га на земљу, да се уздигне к њему. Као што су нижа царства створена за човјека тако је човјек створен за Бога. Сумњате ли можда? Требам ли вас питати, требам ли вам доказивати да је једина реална сврха могућа и у исто вријеме нужна сврха разумног и слободног бића: Бог?

Како . . . Бог?! . . Бесконачност?! . . Дâ Бог, Бесконачност! Потреба бесконачног, божанственог, Бога, то је што одликује природу људску. Ми тежимо, да радимо без њега, ал у јадном трку за срећом, ипак се покоравамо овом тајном инстинкту душе наше, која тежи Богу, да га огрли. Желите ли то видити. Посматрајте се сами. Ништа се у вама не уставља на ограниченом, коначном, већ све тежи бесконачном, Богу. Погледајте инстинкат живота; човјек управо обладан овим инстинктом тражи, да му се овај живот не сконча; додајте му годину на годину, вијек на вијек, дајте му дуготрајност дуљу од трајања сунца, па јесте ли с тим задовољили своју императивну потребу живота? Реци ми човјече, и кад би ти био старији од старих, који пјеваху у прозорје свијета пјесму створења, реци ми: би ли био задовољан? Не. Стога и старци тако чезну за животом. Човјек, ма да је ограничен, тежи неограниченом, и не може се одати мисли о смрти, мисли о ништа. Бројите ли му године срди се; поставите ли му границу живота љути се. Кад види неку границу говори: „није ми доста.“ Његове жеље иду увијек даље. Свете књиге говоре о њеким, који су живили на вјекове, ал нам то није доста; ми не би хтјели умријети.

„Сликам вјечност“ говораше Апелле, њеком који га је питао шта слика, а он сликаше на платну, које је било истрошено од времена и о којем оста само успомена. Но прави је одговор, одговор сваке душе: „Хоћу вјечност.“ Свето писмо говори нам о једном цару, који је приспјео до врхунца живота, одакле нагло сађе, и већ из близа угледа врата гроба. „Ето говораше он болно, дакле сам и ја на рубу гроба? Ја протестујем против смрти и кажем: смрти, ти ме не ћеш уграбити свега, и са једном ногом у гробу, ја ћу прекорачити тмину, прећи ћу у вјечност, јер се не могу сложити са мисли, да ћу свршити као цвијет који вене, као биљка која је погажена, као вода, која отјече. Као временито биће презирем вријеме, ја једнодневни цвијет хоћу да будем бесмртан и по земљи.“ Ал ми не желимо земни живот учинити вјечним. Земља нам је тако тијесна, да чезнемо изаћи из ње, као из какве тамнице. Па ко није осјетио оне досаде о којој говори Босије, кад каже: „Колико их задријема на овом прашном путу!“ Исто самоубиство је средство, коме прибјегавају они, који су нестрпљиви за другим животом, којима је сувише трновит пут овог живота, те му жељно очекују свршетак.

Кад њеки човјек подигне очи к небу, те говори Богу: ево живота мога, ја ти га дајем, тај човјек више уздише за бољим животом, чији га чари зову, да уђе у оне предијеље.

И на то нас сили срце наше, које чезне за узвишеним бесконачним Богом.

Не мислите, да остале способности нашега бића за тим мање теже. Ваша интелигенција створена је за познавање; и да задовољите тој потреби ослањате се на знање, чија вас тајанствена дубљина непрестано замамљује. Ум вас ваш диже у хоризонт без граница, гдје замаглица често спопада дух ваш. Па зар се тамо уставља ум ваш, као орао на врхунцу горе. Или можда на азурном небу, гдје свјетлост, електрицитет, магнетизам, комбинују дивотне енергије, да наставе дјело стварања.

Из њедара сунца, царства вегеталног, животињског, од мора, зрака, воде, допиру ушима вашима гласови и пјесме, које пјевају стварању

непрестану химну. Па да л' се тамо уставља ум ваш? Или узимљете ли за вођу свога луч филозофије, да завирите на дно људског бића, да га посматрате, анатомујете? Ви видите идеје, осјећаје и страсти, гдје врве и бјесне пред вама у свој њиховој величини, у свој њиховој разноликости, компликацији, као толико тешких и веома важних проблема. Тај поглед је много љепши, замамљивији нег што нам га даје материјална природа. Па зар се, господо, у том психолошком свијету, у проучавању тих закона, зауставља и одмара ум ваш? Ох! не, не. Сви астрономи, математичари, физичари, само су поновили глас Гетеов: „Свјетлости, свјетлости!“

Према томе, како се они дизаху у више регионе знања и истраживања „бесконачно велико“ њих обавијаше, „бесконачно мало“ њих збуњиваше!

Кад је Кристоф Колумбо, наслућујућ својим генијем друге и друге земље, увидио, да неистражено бијаше само илузија, и да неизмјерни атлант ипак има своје границе, стигао је на обале новог свијета, премда се његова момчад бунила вичући: доста, доста, натраг! он је увијек викао „напрво, напрво“!

Напротив наш ум лута по Оцеану, који нема граница. Нико се од нас не задовољава нашим открићима. Зар није тако? Ја хоћу да познам све; да знам све. Мој дух пролијеће као мућа временом и простором, те кад је прегледао небо и земљу, још није задовољан.

Он још пита: „А онда, пак онда“?

О сиромашни уме људски, коме тежиш ти? Шта желиш ти? Осјећате ли?.. Хоће вјечно, бесконачно, апсолутно... хоће Бога.

Господо, можда мислите да се тај ум неће зауставити тежњама својим ни код бесконачног? Кад једном стигнемо тамо, хоћемо ли остати увијек при тој манији, да тежимо све даље и даље? Не, не, то никад бити неће.

Свака се лађа на плиткој ријеци, с' уским коритом полако миче, ал кад доплови дубоком мору, весело плови брзијем лијетом; тако ће и лађа нашега духа, кад у крило бесконачног дође, сасвим нову добити снагу, и загасити давнашњу жеђу за славом и срећом, — ко што са водом гаси се жеђа.

Говораше св. Августин: „Наша жеља биће увијек жива; ал увијек и задовољена.“

А шта да кажемо о нашему срцу?

Наше је срце створено за љубав, као и тица за њезин лијет. Сав човјек је љубав; од ње бива живот и живот к њој се опет враћа. Ум би за нас био кобни дар, кад не би нашем служио срцу.

Стога је велики Босије писао: Тешко знању без љубави и које не води к љубави. У говору неба и земље љубити и љубљен бити, исто је толико колико и сретан бити.

Па можете ли си замислити срећу, која се не би на осјећајима срца оснивала?

Кад испитујемо ово загонетно срце наше, ово огњиште, створено руком божијом; кад измјеримо дјелатност његову, онда смо присиљени подигнути очи к небу. Па је ли задовољено срце наше. Дајте му љубави пријатељске, братинске, очинске, материнске; дајте му љубави према домовини, друштву, човјечанству... Па је ли задовољено срце ваше? Не, не, није задовољено. То доказују сузе радоснице веома сретних људи; то доказују уздисаји, који се нехотице отимљу ономе, који се налази на врхунцу среће. Искуство доказује, да су људи уз сву срећу, моћ и богаство на земљи, врло често говорили, да се на земљи не може стећи права срећа. Стога је Соломон ускликнуо: „сѣта сѣетвій, сѣмческам сѣета.“ Св. Августин пјевао је о ништавости свега што је земаљско; па и сами очајници наших дана, не могу заситити срце своје уз све насладе и уживања.

Наше срце не задовољује са свом том љубави и провоција се шири све даље. Шта дакле тражи срце наше? Тражи бесконачно. О Боже мој! ја сам мислио, да би срце било само основ чувствености, а ето налазим у њему дубину, која се ничим не даде испунити. Ето видим неку ствар издалека, која ме примамљује, зове к себи; осјећам, к'о да ме нешто вуче к њој; осјећам неку наду, да могу бити сретан. Па зар је то доста. Не. Моје срце лијета од предмета к предмету, као што лептир лијета од цвијета до цвијета, те тражи неки предмет који би га учинио сретним, ал ипак није задовољно. Шта тражи дакле? Наше срце тражи бесконачно, тражи Бога. И док не дођемо к њему, увијек му нешто фали, задаје нам бриге и боли: његова жеља, његова потреба љубави је незадовољива.

Бог! Бог! Он је граница те љубави.

Без сумње ово сиромашно срце, и ако се отклонило од Бога, ипак велике црте, божан-

www.unilib.rs

свог Умјетника остале су у њем урезане; па зато неки племенити и узвишени нагон вуче га к Богу, своме створитељу и господару.

Господо моја, било је дјеце одузете матери послије порода. Она нијесу видила осмијак матере своје, нијесу осјетила њезина миловања и њежности, па кад их је случај живота довео једном у загрљај матере њихове, они дуго, дуго гледе, загледају се и познају матер своју. Не знам какав унутарњи глас, какве црте лица, које код других никад нијесу примјетила, говоре им: „то је твоја, то је твоја мати, твоја мати, чија те сјенка пратила и заштићавала као анђео чувар; то је твоја мати, коју си ти у твојим дјетињским сновима гледало, и чији сад осјећаш глас.“ И тад се очи наводне сузама, глас се загушује, срце прекипи од љубави, јер је познало своју матер.

Тако и срце наше осјећа, да је Бог отац његов; осјећа, да је Бог његова последња сврха.

Ал ако се незадовољавате испитивањем те узвишене моћи, испитајте друге силе наше, којима је предмет материја, испитајте чуственост, дјелатност, умишљаје и машту умјетника, добићете исти одговор.

Испитајте чувственост. Да л' се икад она задовољава? Никад! Никад! прије ће се растројити њезини органи нег ће се заситити.

Испитајте дјелатност? Шта она чини? Можда се као Ханибал кити и дичи јучерашњим побједама! Не, не мисли на сутрашње побједе.

Испитајте машту умјетника. Ах господо, машта која се рађа при гледању лијепог, и ако то лијепо није више ту, она га наново оживљава, преображава; машта је незаситљива.

Погледајте умјетника, правог умјетника. Он је увијек замишљен у неком вјечитом болу. Зашто? јер осјећа своју немоћ да придаде идеалу оно, што му је синуло у памети. Погледајте Виргила, који је хтјео спалити своје величанствено дјело Енеиду; погледајте Апела, који баца кист од себе; погледајте Микел-Анђела, како стоји жалостан пред статуама ремек-дјелом својим, јер ти колоси не одговарају његовим идеалима; погледајте Леонарда, како оставља непотпуну посљедњу вечеру, јер није могао лицу Исусовом дати израз величанствености, као што је замислио. Погледајте Тасса, како жали што је написао ослобођени Јерусалим.

Та тежња маште према бесконачном буди се особито у музици. Музичар слуша последње звуке своје мелодије; слуша их одушевљено како се понављају од еха; слуша их непрестано... Али још осјећа хармоније тајанствене, бескрајно љепше. . . И тад болно очајава, да неће моћи постићи жељени идеал. . . Тако чини геније; те чим је већи (геније) тим се више приближава идеалу; и чим му се више приближава, види, да му све даље умиче. А који је тај последњи идеал? Бог! Бог! Он је циљ коме се тежи, он је несравњива најузвишенија љепота. Он буди у души умјетника племените боли, он га ожалошћује, растужује. Па какав утисак чине на вас та ремек дјела умјетности? Не осјећате ли, да вам пред њима расте жеља за лијепим Мисао ваша диже се мало по мало у етирске регионе, узноси се Богу, чије је најмање дјело неизмјерно љепше него сва ремек-дјела људска. Прекорачите ли дркћућом ногом праг св. Петра, те сађете под неизмјерно кубе, ви се дивите. . . Одмах се душа ваша диже и узноси Богу. Затим уђите у Лође Рефаелове, уставите се пред оним дивотама пред „Disputa del Sacramento,“ тражите његове Madonne а изнад свег његову „Св. Цецилију“. Гледајте, посматрајте оне хармоничке црте, душа вам се узноси сасвим апсолутним бесконачним љепотама, узноси се Богу.

Ремек дјела музичка произвађају исте утиске.

Ви осјећате чар и дражест узвишене мелодије Херувима, Перголеза, Стабат од Расинија, душа вам се узноси и осјећа, да је пренесена у крило вјечите хармоније.

То је осјећај, што га лијепе вјештине буде у души нашој. Осјећај тајанствени, узвишени, ком се неможемо отети. Стога је писао Емануил Кант: „Лијепо и бесконачно, посматрано коначним, јест Бог, посматран из далека.“

Да осјетимо такове осјећаје пред дјелима генија не морамо бити умјетници, доста је да будемо обични људи.

Па који од вас, господо, гледајући на ведро и звјездано небо, није узданую из дубине душе? Који од вас, дивећи се сунцу гледајућ га са врхунца високе горе, кад се рађа или залази, који од вас у дивљењу томе није осјетио у души својој неку топлу, љупку меланколију? Који није онда рекао: О душо моја зашто си још жалосна? О душо моја што ти још фали? Нијеси ли ту на највишем врхунцу горе? шта хоћеш? шта тражиш?

Зашто гледаш све даље и даље? Зашто фиксираш далека обзорја и далека мора? Шта тражиш од облака, који пролазе изнад твоје главе, од вјетра који дува, од воде која отјече, од листа који пада? Шта тражиш ти душо моја? Зашто си тако сјетна?

Једног дана св. Августин сједјаше на обали африканског мора, дивећи се залазећем сунцу. У души својој осјети неку сјету и тугу; осјети да му нешто фали. те се запита: О море да ли ти фалиш мени, да ли ја за тобом уздишем? И ко неки глас, који се чињаше да дира мирис воде, одговори му: „Тражи из над нас, о Августине, тражи изнад нас“. Светитељ мишљаше о овим ријечима, међутим и сјена се спусти с гора и на азурном небу указаше се безбројне звијезде. Августин подигне очи и рече: о лијепе звијезде, о звијезде сјајне, да ли ви фалите мојој души, да ли ја за вама уздишем? И чињаше му се, као да из хармоније и трептања звијезда долази глас и говори: „Тражи из над нас“ (Quaere super nos). Тад се душа његова вине изнад звијезде до престола вјечите љепоте, пуна љубави рече: „душо моја јеси ли сад задовољна? О Боже мој! ти си сврха моја, ти ме само можеш учинити сретним.

Бог је циљ за којим тежи душа наша, у чувствености и у мишљењу, како путем *истинитог*, тако и путем *лијепог*. Он је једина сврха у нашем животу, који прохуји као дување вјетра; у љубави људској, која као отргнуто лишће, лијетајућ пада у провалију без дна; у наслађама, уживањима, који су глас без одјека свога, летеће мује у ноћи без звијезда. Сврха живота нашега није овдје

О земаљско биће и земни сине! разуми да је само онај који позна истину већи од тебе. Можда и ти ускликнути можеш: „Сувише касно сам ју упознао; сувише касно сам ју љубио. Али љубимо истину због будућности.

Господо још једну кратку ријеч.

Ја сам вам говорио у име разума, сад ћу вам говорити у име вјере, јер ми не смијемо заборавити да смо хришћани, и да је чело наше опрато са светом водом крштења.

Дакле, хришћани, пожурите се до Витлејема, видићете у оној сиромашној колиби, у оним сиромашним јаслима, оно мало дијете, што плаче и дркће од студени, оно је дијете син вјечности А зашто, зашто оно сиромаштво; зашто тако понижење? Чујте анђеоски глас с неба, гдје пјева над његовом колијевком: „За вас, за ваш спас, да постигнете вашу цијел.“ Видите оно дијете, коме Ирод пријети, тражи си уточиште у Египту, лијева крв обрезана; па зашто то прогонство, зашто та крв? Питајте св. матер његову; она вам одговара „За вас, за ваш спас, да постигнете вашу цијел.“

Видите човјека у доби од тридесет година како пролази путевима Назаретским, у зноју окупан, прашином посут, нуди руку помоћи да лијечи, као најнижи радник. Зашто ти труди? Зашто то понижење? Упитајте га и одговориће вам: „За вас, за ваш спас, да постигнете вашу цијел.“

Немојте стати; идите на лобно мјесто, видићете онај крст усађен између неба и земље, као залог мира и опроштења; погледајте оне ране, ону крв, приближите се, не бојте се окрвавити, узмите као оне благословене крви и питајте зашто толико муке, зашто толико крви? И неки дирајући и потресајући глас ће вам одговорити: За вас за ваш спас, да постигнете вашу цијел.

О господо моја! ако смо прави хришћани ако имамо праве вјере шта ћемо више? Није ли то непобједиви доказ, да Бог, само Бог може бити цијел и сврха нашега живота, јер он је сам, примио такову цијену за наш спас.

И онда шта да чинимо, да постигнемо ту узвишену цијел? Треба, да чинимо овдје оно што чине блажени на небу. А шта раде они на небу? „Гледајте Бога какав јест,“ вели св. Јован у Апокалипсису.

А да заслужимо таково гледање, треба да овдје на земљи настојимо упознати Бога, кога овдје видимо само као у огледалу, као што свете књиге кажу.

Треба дакле, да га на свијету овом љубимо, слободном вољом. Наше срце, које је окусило љубав ових несавршених бића и предмета треба да уздигне ту љубав према ономе који је најузвишенији. На небу љубићемо Бога, најнужнијег срцу и души нашој; а да га не изгубимо, треба да извршујемо његову најсветију вољу и испуњујемо његове најсветије законе.

Дакле: „Познати, љубити, и служити Богу,“ да будемо вјечно блажени с њим; то је циљел и сврха нашега живота. То је одговор наше вјере.

Зрмања 6. Новембра 1895.

WWW.UNILIB.RS УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Још две три о учешћу световњака при избору епископа.

„Поп, стари народњак“, хтео би, као што се види из чланка му у 75. бр. „Заставе“ од о г., да скрене расправљање горњег питања са поља историјских и црквено правних факата на поље празних речи и доскакивања. Mit Worten lässt sich streiten, особито пред публиком, која се слабо разбира у овом питању и уз благоволење уредника, који такав укус има. У том чланку старога попа нема никакве стварне садржине, те не би имали на шта рефлектовати, пошто с те стране не прети ни једној нашој поставци опасност. Али за илустрацију наших прилика може да буде од интереса и оно „како?“ Штил је човек, па да видимо из писања старога попа, с каквим борцем имамо посла.

Стари поп прво наводи места из нашег чланка, из којих се види, да је народ у старо време имао учешћа у изборима епископа, па онда вели: „како сме пети тај опус (!) да падне у поносенз, па да одма за тим пише: „Учешћем народа у избору епископа вређа се свакојако васељенско каноничко законодавство!“ Може ли веће збрке од ове бити? Зна ли тај опус шта пише? Је ли он неприсебит (!), да се тако чак сам туче?“

Ми смо констатовали да по канонима епископи имају бирати епископе. Нема међу тим ни једнога канона, који би одређивао, да народ има бирати епископе, него се из картагинских канона (61) види, да је народ вршио при изборима епископским тестимонијално право, сведочио о животу кандидата. Међу тим и пошто су донесени поједини канони н пр. I 4 лаод. 13. ант. 19 по којима епископи имају бирати епископе, вршио је народ старије од канона право учешћа при изборима. Така пракса била је сад против канонична, јер каноничко је оно, што бива по канонима. Је ли то немогуће? Је ли у опће немогуће да пракса црквена у неко доба не одговара црквеним законима? Да није, могли би навести доста примера, али ми ћемо споменути само један из новије наше црквене повеснице. Наш синод решио је 27 јуна 1750. да се не смеју склапати бракови с римокатолицима и попретио је свећеницима, који благослове такав брак казнама, а брачницима одлучењем. Тај закључак, колико нам је познато, није наш синод изменио новијим, међу тим мешовити бракови с римокатолицима склапали се и склапају се, али је та пракса противна нашем помесном црквеном законодавству. Кад би данас наш Св. Синод поновио то у животу наше помесне цркве неостварено одређење и кад би се то одређење вршило хиљаду година, би ли могао когод после хиљаду година доћи па казати: то одређење и та пракса не вреди, јер је старија дукчија била. Тако је, колико нам је из доста непотпуног хисторијата избора епископског познато, било са избором епископа. Први васељенски сабор и неки помесни решили су у IV. веку, да епископе бирају епископи, али се то није до VIII. века остварило, те према том пракса између првог и другог никејског сабора била је противканонична. На седмом васељенском сабору поновила је црква 4 канон првог васељенског сабора, пити је после тога васељенска црква о том решавала. То поновљено одређење ушло је и у живот црквени, као што се види из сведочаба које смо навели у нашем чланку. Шта данас важи? Ваљда оно, за што говоре најновији закони и најновија пракса. У питању неизменьивих догмата превалира старина, а у питању измењивога црквеног права и устројства важи као и за грађанско право начело lex posterior derogat priori. У чему је дакле поносенз?

Даље нас стари поп оптужује плагијумом, на име тврди да смо у нашем „опусу“ плагирали Радићев Verfassung, и то за то, што смо као и Радић говорили о каноиским одредбама на о избору у српској цркви пре и после себе, даље, што смо као и Радић констатовали, да се у VII 3 понавља I 4 и да је то најважнији канон за избор епископски. Но ми би волели видети тако оригиналног црквеног правника, који би хтео да изнесе хисторијат овог питања од апостолског до нашег времена па да не развије своју грађу тим хронологијским редом, којега се и Радић држао. И волели би видети правника, који не би уочио, да је у VII 3 поновљен I 4, кад се то констатује у самом VII 3, и који не би знао, важност VII 3, последњег васељенског одређења о том предмету. И као да је то први констатовао Др. Радић! А што се тиче садржине, ми смо казали све своје изворе у самом чланку У првом опћем делу све смо узели из оних колекција, које смо ми споменули и које стари поп у последњем свом чланку наводи. И зар може ко уз обиље и богатство Томасина и Бингама осврнати се на сиротињу Радићеву, који је нумерично само цитовао каноне, ни онолико потпуно, колико ћете наћи у регистру Милашева Зборника

WWW.UNILIB.RS

s. v. епископ. Зар се онај, који хоће да пише о историји избора епископског у старој цркви може освртати на Радића, који ни речју не додирује то питање, уз Томасина, који на 138 страна ситнога текста и великога формата износи историјску грађу, која се односи на тај предмет, да не спомињемо друге изворе, које смо имали при руци. Одатле а не из Радића узимали смо грађу за први, већи део нашег чланка. Грађу за други део узели смо из Доментијана, Данила, Јиречека, Костадина (?) Гласника и овдашње патријаршијске архиве. Заједничко је само оно неколико примера из Гласника. Али да смо се и ту с више критике служили изворима, показује то, што ми нисмо употребљавали друге изворе где има првих, као што је чинио Радић. Он н. пр. узима историјску грађу за изборе прва три патријарха пећка из каталога Мушицкога и Троношца (Гласник V и VI) као што се види из цитата у 6 примедби његова Verfassunga стр. 123, јер јамачно не зна да је то узето из Родослова, на који се ми позивамо у 12 бр. Сиона од ове год. стр. 182. Да богме да је лакше вадити грађу из краћих ексцерпата него из првоизвора, али да ли је то посао правих учењака, нека пресуде, који знају о том судити. Г. Радић је ту сиромашну грађу, што је нашао у неколико Гласника — и с каквом критиком употребио видесмо — толико прерађивао, да је створио из ње читав низ дела, читаву литературу, и ако су то више разне редакције његова Verfassung-а развлачене и стезане, низ нових наслова а старе садржине — толико је прерађивао ту грађу из оних неколико Гласника, да су он и они који страхују за његову учењачку славу, стекли уверење, да је то што је у Гласнику његова својина, и да је свако плагијатор који руку пружи за I, V, VI, IX и др. Гласницима, ко да нико није могао доћи до тих Гласника и без Радића. Ко има под руком Томасина, Бингама, наше првоизворе и обиље неизданих архивалних извора, том није потреба да плагира Радића и ми би на вашу тврдњу, стари попе, могли одговорити згодном присподобом Константина философа, потоњег апостола словенског, св. Ћирила. Кад је ишао на сараценску мисију, упустио се у препирку с Сарацинима. Они су се хвалили својом културом, о којој је Константин знао, да су је међу Сарацинима одомаћиле прибеглице византијске, а он им је рекао: ишао човек с мешином воде, па се њом хвалио, а неки му одговорише: ти се хвалиш мешином а ми имамо пучину из које си захитио. Кад сте ви попе, стари или, боље да сте истину казали, нови народњаче, могли инак тврдити, да смо Радића плагирали, ви можете свашта тврдити, а можете бити уверени, да је ваш уредник сувише велик игнорант у овим стварима, да би вам знао ограничити поверење. Служећи се његовим гостопримством изволите наставити подметања о књижевној крађи, али знајте, да ће прашина, коју дижете, и мислите да ће небо замутити, вама и вашем пријатељу уреднику за врат пасти.

Стари поп даље омаловажава наше изворе а колектора Томасина, којим смо се највише служили, назива шокачким (!) ораторијанцем. Но мали је за то стари поп да тим погрдним називом омаловажи тог знаменитог колектора, кога је дело још увек од најважнијих помоћних средстава за испитивање црквене дисциплине у прошлости, права ризница црквено-историјске грађе, тога необичног радника на пољу науке, кога је папа звао, да га уздигне на кардиналску част, али је Људевит XIV одговорио, да таког човека не може пустити из Француске, а и он сам је већма љубио науку од спољашњег сјаја, и умро је с пером у руци. Делима тога колектора, даље Бингама, Свицера, Ван Еспена и т. д. служили се и сви озбиљнији православни црквени правници, о чему се можете уверити из списа Соколова, Суворова, Милаша и свих других канониста православних, који су радили по изворима, а не по туђим расправама. Најпосле и кључ мудрости Дра Радића, Беверице, није православан. Па зашто показујете своју слабост и субјективност, стари попе. А иста је така субјективност кад кажете, да су наши извори и врапцима на крову познати. Те колекције већ за то што их је врло мало у српским библиотекама и што су латински писане, нису приступачне нашој широј публици. Њима се служио и из њих је вадио потребну грађу за своје више правно образовање учени наш митрополит Стеван Стратимировић, као што се види из маргиналних бележака у његову примерку, који се чува у овд. патријаршијској библиотеци. Њима се служио, али да богме да их није могао ни близу исцрпсти Др. Милаш, и с коришћу се служио. Али, и ако зна латински, није се њима служио н. пр. Др. Радић. А ако су му познате те колекције, онда их је у својим делима намерно прећутавао, да омражени му народњаци ни пошто не дознаду, да је и народ кад год учествовао у изборима епископа исто као што ви, стари

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

поне, пређутасте из противног разлога у вашем чланку I 4 и VII 3, каноне, без којих се нико не сме упустити у расправљање питања о избору епископском осим онај, ком је све слободно, коју слободу ви себи узесте, да ли на своју моралну корист, мислите о том сами.

Што се материјалне стране самог питања тиче, стари поп остаје при свом, остаје при старој тврдњи, да је епископски избор у нашој цркви антиканонски, нецрквен и неправославан, али ни сад не наводи основе, осим 61 картаг., из кога до душе ресултује тестимонијално право народу, али баш да садржи и изборно, ваљда му дерогује VII 3, као новији васељенски канон! Нека наведе текст канона, против којих је и за што је нецрквен и неправославан. Ми смо анализовали питање довољно опширно и само би се онда могли вратити на ствар, кад би стари поп наше основе побијао и своје изнео. Овако његове речи нам показују само његове жеље и тенденције, али се у њима нема шта побијати.

Што се тиче наше поставке, да су за цркву јуридички обавезни они примери у Св. Писму, које је црква за такове прогласила, није нас такође побио стари поп. Да није тако, онда би морали онако бирати, као Матију што су изабрали, т. ј. сви верни би двојцу кандидовали, а једног би коцка одређивала. Али међу тим исто тако из Св. Писма видимо, да је ап. Павле сам поставио Тита за епископа критског. Цркви је остало право, да легално тумачи Св. Писмо, да одреди, који од наведених примера у Св. Писму има хисторијски карактер, а шта има важити као свагдашња норма. Места у Св. Писму, у којима се говори о избору епископском, растумачила је црква у канонима у којима је одредила, како се имају бирати епископи, у главном у I 4 и VII 3. Пример избора Матијина није узела за обавезан него пре пример постављања Титова, т. ј. одредила је, да епископи као наследници апостолски постављају епископа, али не један, као што је био случај са Титом, него више њих. Кад је црква нормирала и фиксирала ту ствар, не може друкчије тумачити исту, кад се и како се коме прохте. Исто је тако необавезан пример комунисма у јерусалимској цркви. Црква је праксом својој показала, да несматра тај пример за обавезан. А пракса и обичај су исто тако важни облици тумачења као и текстирана тумачења (consuetudo optima legum interpres). Кад је црква тако растумачила тај пример нико не може доћи на тврдити, да Хришћани по Св. Писму морају живети у заједници имања, као што ни ви, стари поне, не можете доказати, да је онај начин избора, који се налази у Д. А. 1. 23—27. обавезан за цркву (као што се de facto нигде и не практикује). За то и јесте за Хришћане комунизам имања факултативан, што црква узима да онај пример у јерусал. општини (Д. А. 2. 44.) има хисторијски т. ј. измењиви карактер. За то се нити можете ви позивати на Д. А. 1. 23—26. ни какав комуниста на Д. А. 2. 44. као на обавезне примере за Хришћане и цркву Христову. У чему дакле налази стари поп у таквој дистинкцији „један већи нонсенз од другога“?

Што се тиче „многољудности Синода“, стари поп се у првом свом чланку позивао на картагинске каноне, ми смо га побили текстом 60 картаг., даље текстом I 4 и VII 3, из којих се јасно види, да је за каноничин избор, а не — као што је очевидно из текста тих канона за хиротонију потребно три епископа. И стари поп ипак говори о некој „једнодушној интенцији канона“. Таким се фразама прибегава, кад хоће да се говори против очевидне истине и на тај начин греши против Духа Светог. На част вам!

Да не дуљимо говор о избору епископа у Русији, ево ћу навести односна места из две руске црквено правне системе. *Бердниковъ* у свом делу *Краткій курсъ церковнаго права*, Казань 1888 на стр. 43. о избору епископа ово каже: Со времени утвержденія на Руси единодержавія, всѣ архіереи избираются у насъ высшею церковною властію (прежде соборами подъ предсѣдательствомъ митрополита, потомъ патріарха, а теперь Св. Синодомъ), и утверждаются Государемъ и т. д. О саставу синода наводи *Суворовъ* у својој системи *Курсъ церковнаго права томъ второй*, Ярославль 1890 на стр. 69—70 ово: Личный составъ св. правит. синода по высочайше утвержденому 9 іюля 1819 г. штату, состоитъ изъ семи лицъ, изъ которыхъ одинъ (митрополитъ новгородскій и с.-петербургскій) называется первоприсуствующимъ, прочіе — членами и присуствующими. Члены назначаются пожизненно высочайшими указами, даваемыми Св. Синоду, обыкновенно изъ митрополитовъ и изъ старѣйшихъ архіереевъ Присуствующіе вызываются высочайшими повелѣніями изъ числа епархіальныхъ архіереевъ для временнаго присуствованія въ св. синодѣ, впредъ до объявленія высочайшей воли объ обратномъ ихъ воз-

вращеній въ свои епархіи“ Ми из горњег не видимо, да руски епископи осим чланова синода учествују при избору епископа, а ни то да се у синоду по турнусу мењају, него неки се постављају указима за доживотне, неки за привремене чланове синода.

У погледу права тројне кандидације наших митрополита разликује стари поп „саветујућу“ кандидацију пре Стратимировића и „императивну“ од његова времена. Само где је основ? Обвезаће нас, ако нам то докаже.

Што се тиче Св. Саве, да ли је он шиљао епископа Методија у Рим и тражио круну обећавајући за то да ће превести Србију у римокатолицизам, знамо ми шта на основу Доментијана пише Голубински у свом Очерку од 1871. Али послушајмо, како оцењује то место у Доментијану арх. Иларион Руварац, којега оцена више вреди од оцене Голубинскога и оцене нас двојице. У *Гласнику Далматинске епархије* за год. 1893 стр. 59—60 штампано је једно његово писмо о том предмету из кога ћемо навести само ово место: „Сава је посвећен за Архијереја г. 1219 и кад се он те или почетком следеће г. 1220 вратио као Архијепископ у српску земљу, затекао је он брата свога већ као крунисанога краља. Св. Сава није дакле био у Србији, кад се радило, да се добије круна из Рима по познату цену, и св. Сава није слао, није као „васпитаник“ св Горе могао слати свога Епископа Методија у Рим к папи поради круне за брата Стефана, с којим се он баш свадио због тога, што је овај стао нагињати к западу и тражити круну од папе по скупу цену: промену вере и подложности своје и својих римској столици. Св. Сава дошавши у државу брата свога крунисаног већ краља признао је то крунисање круном из Рима посланом и по легату папином за свршен чин, те му је први посао био, да поправи оно, што је брат његов чезнећи за круном погрешио био: да одврати краља и све оне, који су пристали били уз краља, од Рима и да их утврди у правој вери... И то је Сави испало за руком и за то је он и назван првим просветитељем српским и по смрти св. Савом.“

По старом попу потребно је онаково схваћање казивања Доментијанова, какво је нашао код Голубинског и Пихлера (!), да оправда П. Кенђелца, који ваљда тек није учинио исто што и св. Сава и тако примимо схваћање Голубинскога. И тога Кенђелца, који је за митру владичанску обећавао унију, бројите, ви стари попе, у последњем чланку вашем међу „наше боље људе“. Какав је ко онако и мисли. И кад не би били на крају свога одговора, бацили би перо и не би наставили доказивање, да је два пут два четир, нити су нам потребне речи, да доказујемо ваше морално слепило; ви га сами довољно јасно откривате, а нама не остаје друго, него да останемо неми и запрепаштени гледаоци.

Ако хоћете још једаред да нас изазовете да вам одговарамо, моћи ћете то учинити само стварном анализом нашег чланка, основаном на фактима, јер разлозима из главе, ма вам мозак био управо имензан, не ћете моћи ништа учинити.

М. Ј.

ЛИСТАК.

БЕЛЕШКЕ.

(**Његова Светост, св. патријарх Георгије**) отпутовао је у прошли петак брзим возом у Будимпешту, да присуствује седницама делегација.

(**Каноничка посета**). Високопреосвештени господин епископ горњо-карловачки *Михаило Грујић* отпочео је 6. о. м. каноничко прегледање своје дијецезе у војничком протопрезвитерату. Високопреосвештени епископ *Михаило* је досад прошао и прегледао све остале крајеве своје простране дијецезе. Он је, ето, први горњокарловачки епископ, који је прошао и посетио целу своју, ту велику и огромну дијецезу, не жалећи разних труда и незгода, не обзирућ се на многобројне неугодности, па и опасности, с којима је путоване кроз кршну Му дијецезу скопчано. Не жалећи себе, ево ће овога лета да доврши велико и богоугодно апостолско дело, прво прегледања своје дијецезе, колико јединствено, толико од непроцењеног религиозно-моралног, верског и националног интереса за тамошњу нашу цркву и народ. Милостиви Бог нека високопреосвештеном епископу *Михаилу* и на овоме путу буде у помоћи, нека Му благослови труде и апостолске подвиге!

(**Саборски Одбор**) сазван је у своје редовне седнице за понедељак 17. (29.) јуна о. г.

(**Митрополит призренски Дионисије**) умало што не би жртва страшнога злочина разузданих турских жандара. Ономад се Митрополит Дионисије враћао у Призрен са обилажења своје Епархије. Жандари ухватише бусије на месту званом Караноток близу

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Призрена, да дочекају Митрополита и своје крвно дело изведу. Митрополит Дионисије се, срећом, мало дуже задржао у Средској, те пре њега напђоше три трговца из Призрена, које жандари нападоше и од који двојицу на место убише, а трећег тешко ранише. Митрополит напђе после убијства и једва жив умаче у Призрен.

(**Испит зрелости**). Јучер је отпочео усмени испит зрелости на карловачкој српској гимназији Изасланик кр. зем. владе на том испиту је г. *Др. Фрања Мајкснер.*

(**Стечајни испит**) положили су 23 маја о. г. у Плашком ови свештеници горњо-карловачке дијецезе: Миланко Борић. Сава Војводић, Јосиф Драгишић, Глигорије Живковић. Михаило Кнежевић, Никола Мајсторовић, Петар Мајсторовић, Илија Машић, и Михаило Медаковић.

(**За протопрезвитератског капелана новосадског**) изабран је — као једини компетенат — свршени богослов *Ђорђе Велић* из Вршца

(**Избор учитеља**). За учитеља у V. и VI. разреда новосадске српске основне школе изабран је *Ђорђе Михајловић* учитељ у В. Кикинди, а за учитељицу V. и VI. разреда изабрана је *Лепосава Вуканова*, досадашња учитељица на Клиси.

(**Српска добротворка Драгиња Станојла Петровића**). Ми смо у своје време јавили. да је врла Српкиња и честита ћерка православне српске цркве гђа. Драгиња Станојла Петровића велики свој иметак наменула образовању српског православног свештенства. Дана 26 маја о. г. упутила је велика добротворка односни свој тестаменат високопреосвештеном митрополиту београдском г. *Михаилу* са попратним писмом, у ком моли Његово Високопреосвештенство, „да благоизволи тај тестаменат чувати као њезину последњу вољу с тим, да се изврши кад Преблагом Богу буде угодно, да ју из овога живота преведе у други вечан живот.“

Завештај велике добротворке износи вредност од 200 хиљада динара, које имање је она насљедила од покојнога мужа Станојла Петровића, државног саветника.

Тим иметком, гласом тастамента, имаће се основати: „фонд Станојла и Драгиње Петровић,“ „да се њиме помогне одржању и утврђењу свете православне вере и српскога имена у целоме Србству.“

„Приходи овога фонда употребиће се у главном на издржавање питомаца Српског Православног Богословског факултета или Српске Духовне Академије кад се исти факултет или Академија у Србији установи. — Питомци овога фонда узимаће се из Краљевине Србије и свих других српских покрајина: Црне Горе, Старе Србије, Маћедоније, Босне, Ерцеговине, Војводине, Далмације, Славоније и др. — Одбор, који се овим завештањем одређује за управу овим фондом, одлучиваће пуноважно: колико ће се које године питомаца примити на издржање из овога фонда из Србије, а колико из других покрајина српских — У одбор за руковање овим фондом и старање о његовоме умножавању и напретку, који ће се звати: „Одбор фонда Станојла и Драгиње Петровић“ одређујем на цео живот ову господу: — 1. Његово Високопреосвештенство, Архијепископа београдског и Митрополита Српског, Господина Михаила.“ — Даље именује још осам чланова разних звања, међу којима су г. г. Стојан Рибарац, бив. министар. Војислав Бакић Ректор, од стране Велике Школе и Протосинђел Виктор професор, од стране Богословије. — Његово Високопреосвештенство, Господин Митрополит Михаило, биће стално и за целога живота свога, председник овог одбора. — За извршење овога тестамента одређује г. Стојана Рибарца, бив. министра, адвоката из Пожаревца. — Живила добротворка своје цркве и народа! Слава Драгињи Станојла Петровића!

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашла је из штампе 187 књига (III. свеска за г. 1896.) **Летописа Матице Српске** са овим садржајем: 1. Српски одзраци из румунске историје. Историјска студија Чед. Мијатовића. — 2. Успомене из нашег црквено-народног живота. Од дра Теодора Мандића. I. 1840—1861. — 3. Толдијина Ђубав. Спевао Јован Арањ, превео Змајова. I. II. III. IV. песма — 4. Писма Ђуре Даничића Јовану Бошковићу. Са допунама за штампу приредио Ђорђе Магарашевић. — 5. Јесење елегије. Песме Јована Дучића. — 6. Књижевност: Препороћај наше књижевности. Рефлексије и напомене. Од Тихомира Остојића. — „Деспотова властела“, роман из српске прошлости, написао Андра Гавриловић. Оцена Радивоја Врховца. — „Приповетке једног каплара из српско-бугарског рата 1885“, написао Бранислав Нушић. Оцена Радивоја Врховца. — Нове школске књиге математске. Оцена Стевана Миловановa. — Pedagogijska enciklopedija, izdaje hrvatski pedagoško-književni zbor. I. Приказ Јов Јанка Кнежевића. — 7. Матица Српска: Изводи из записника Књижевног Одељења 1895. године; Члан Јован Грчић о позоришним делима: „Народни посланик“, „Кућевни пријатељ“ и „Тетке“. — Члан Милутин Јанић о истим делима.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА БЕОГРАД

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

П. н. Господи учитељима и сл. црквено-школским општинама.

Саопштавамо, да смо спремили довољан број „Мале Катавасије“ за основне школе, како би могли задовољити све наруџбине, које нам стигну а које и очекујемо.

„МАЛА КАТАВАСИЈА“

наша је одобрена и прописана

ЗА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

како нашим всл. Школским Саветом, тако и вис. кр. зем. владом у Загребу.

Она је уређена (редигована) као ниједна до сад по стручњацима на то позваним и надлежним *Стоји само 20 новч. а велика је 8 штампаних табака са јаким корицама и на доброј хартији.* Кад се на више куни дајемо 25% рабата.

Молимо п. н. господу учитеље и сл. црквено школске општине, да нас потпомогну својим наруџбинама, јер само тако ће се стати на пут увлачењу у школе наше и таких катавасија, које за школу нису.

Препоручујемо им за даваље на поклон

ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ

НАМЕЊЕНЕ ОСОБИТО УЧЕЊУ

по

ЗАБАВИШТИМА И ОСНОВНИМ ШКОЛАМА

од

Ив. М. Поповића.

Цена књизи 20 новч. Рабат као и горе.

Изашла је из штампе нова књига

ГЛАС ИЗ ЦРКВЕ

ПРОПОВИЈЕДИ

проте Јована Вучковића

проф. богослов. училишта карловачког.

— **Цена је књизи 1 круна.** —

Српска Манастирска Штампарија.

I. Исказ

добровољних прилога за градњу српске-православне капеле у Слуњу.

Преко слав. управе „Nar. Nov.“ дарова мил. гђа. Јосипа Ванцаш из Загреба 10 ф.

Преко г. Ник. Мајсторовића пароха у Вељуну дароваше по 3 ф. г г. И Манојловић, П. Маурин, А. Штери 2·50 ф; по 2 ф. Ј. Мрђеновић, П. Паулић, В. Михајловић, М. Остерман, М. Новаковић; по 1 ф. Н. Мајсторовић, М. Кекић, О. Босанац, Д. Шарац, А. Видаковић, Г. Летица, Ј. Симић, Ф. Пајић, М. Мајсторовић, Д. Рендели, Н. Црквени Т. Гојсовић, Ст. Девић, Цв. Гвоздић, М. Миловановић, Ј. Трбојевић, Ј. Обрановић, З. Гојсовић. А. Лукачевић, Н. Дудуковић, М. Пеја, П. Мајерле, Ј. Михајловић, М. Сикирица, Н. Поповић, Др. Тика, Сара, Љуба и Никица Мајсторовић, (свако по 1 ф.) Ј. Видовић, Гаврило Крајачић, С. Пилипић. Н. Трбојевић и В. Дудуковић; по 50 нов. М. Матовиновић, С. Машић, М. Крушић, П. Дудуковић, Ј. Поповић, Б. Рендели, М. Дудуковић, Ј. Радуловић, В. Сикирица, Ст. Новаковић, М. Дудуковић, Л. Гојсовић, Ђ. Трбојевић, Ст. Котур, М. Миљеновић, М. Лапчевић, Н. Ловрић, Н. Вујчић, Б. Мркаљ, П. Драгојевић, М. Новаковић, Др. Ивошевић, М. Тепавац, Ст. Гојсовић. М. Косјер, Ст. Мандић, М. Мандић, Ј. Поповић, Л. Миљеновић, Н. Мандић Ђ. Ђурчић, М. Миљеновић и М. Мартиновић; Л. Комодино 20 н; Ј. Штајдохар 10 н. = 69·30 ф.

(Свршиће се)

ОГЛАСИ.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 54 1—1

Месна срп. црквена општина намерава градити ново здање за другу школу. Тога ради одржаће овде дражбу на мањак у четвртак 13. (25.) јуна ов. год. у 2 сата после подне, на коју се позивају сви они, који би вољни били овог посла примити се.

Посао је прорачуњен на 5895 ф. 61 н. Пишманлук је 10%.

Условија и прорачун могу се сваки дан овде видети.

У Госпођинци, 1. (13.) јуна 1896.

М. Пејић, перовођа. — П. Теофановић, председник.

Бр. 72. 1896. 55 1—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско мјесто на овдашњој школи услед умировљења г. Ђуре Крагујевића учитеља отвара се стечај. 1. Плата је: 300 фор. 2. За повторну школу: 40 фор. 3. Од сваког укопа: 40 новч. 4. Дрва тврди три хвата. 5. Земље: 9½ ланаца оранице, на коју општина еквивалент, а учитељ порезу плаћа. 6. Слободан стан, са 3 собе, кујна, шпајз, подрум и мала баштица. 7. Од сваког парастоса и сваке венчанице има: 40 н. 8. Учитељ је дужан у цркви појати. 9. Децу у појању учити и у цркву водити. 10. Изискује се знање мађарског језика и да је испит из њега положио.

Рок стечају 20. јула (1. августа) 1896. Из сједнице школског одбора.

У Дуна Сечују, 27. маја (9. јуна) 1896. држане.

Ђура Крагујевић, перовођа. — Димитрије Јанковић, парох и председник школ. одбора.

ОГЛАС. 56 1—2

На основу закључка овомесне српске православне црквене општине, вољна је ова општина на својој светој цркви покривач на торњу изменити, те стога све у том погледу стручњаке,

парочито Србе, овим позива, да у року од две недеље дана, од првог увртења овог огласа у јавним листовима, своје нацрте о тој радњи са трошковником на преглед поднесу.

Из ванредне седнице српске православне црквене општине држане 26. маја 1896. у Торонт. Брестовцу.

Председништво.

Б. 50. 1896. 57 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај за учитеља на III. и VI. раз. мешовите школе у Бегечу. Учитељске дужности у школи и у цркви прописане су Школ. Уредбом, а плата је ова: за редовну школу 235 фор. у готовом новцу; за недељну школу 40 фор., $^1/_4$ сесије земље и 4 јутра (à 1200□°) ритске земље на тако званој греди, која је земља изложена врло честој поплави и за приход које општина не прима дужност да даје отштету, (на земљу учитељ порез плаћа), једна башта и једно гумно ван села; 5 фор. за писаћи прибор; 2° тврдих дрва, сламе за огрев колико је потребно и стан са потребним зградама и вртом. Споредни су приходи: за пероводство 35 фор.; за рачуноводство 30 фор. (ту се разуме састављање главне рачунске књиге, вођење туторског рачунског дневника, и склапање годишњег рачуна туторовог и благајниковог). За укоп или парастос где буде позван 1 фор.; за сваки посебан спомен при укопу или парастосу 60 нов.

Молбенице са сведоџбама треба послати на потписаног председника до 24. јуна по ст. к. о. г. а жеља је општине, да се тражиоци, ако је могуће, лично прикажу. Они који су већ више година учитељске дужности отправљали и у општинама пероводске и рачуноводске ствари добро водили, имаће првенство.

У Бегечу, 6. Јунија 1896.

Тоша Мутибарић
председник

Дафина Михајловић
учитељица и пр. перовођа.

СТЕЧАЈ. 52 3—3

Расписује се стечај за учитељицу на срп. вероисповедној основној школи у Бега св. Ђурђу (код Вел. Бечкерека).

Годишња је плата у готовом новцу 300 фор. за повторну школу 40 фор. за писаћи прибор 6 фор., 2 хвата дрва и 2 хвата сламе за огрев, слободан стан и у име баште 10 фор.

Дужности су в. ц. школском уредбом прописане.

Компетовати могу само оне, које су сомборску препарандију свршиле и испит из мађарског језика положиле.

Рок стечају до св. Илије — 20. јула — у који ће се дан и избор обавити.

У Бега св. Ђурђу, 22. маја 1896.

Душан Бошковић
перовођа.

Тома Бољац
школ. председник.

Ad бр. К. 366. 322 ex 1896. 59 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места IV. разреда у Ст. Пазови расписује се стечај.

Интеркалара има до 19. (31.) јануара 1897.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28.) маја 1896.

Архид. конзисторија.

Ad бр. К. 291 зап. ex 1896 60 1—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног парох. места VI. разреда у Вери расписује се стечај.

Компетенти имају своје ваљано устројене молбенице путем својим до конца јуна месеца овамо поднети.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 16. (28). маја 1896.

Архид. конзисторија.

ДРАЖБЕНИ ОГЛАС. 53 2—2

Управа манастира Шишатовца намерава, да своју кућу и цркву адаптира односно оправи. Тога ради одржаће се у манастиру 19. јуна (1. јула) минуендо лицитација у 10 сати пре подне.

Предрачуњена свота за све радове износи 14500 фор. — Лицитираће се пак на јединствене цене појединих радова и то зидарских, тесарских, столарских, браварских и лимарских.

Сваки лицитант има пре лицитације положити вадиум од 5% предрачуњене своте.

Предрачун, јединствене цене, план и услови изложени су у манастиру на увид.

Манастир Шишатовац, 7. јуна 1896.

Управа манастирска.

НАТЈЕЧАЈ. 51 3—3

Овим се расписује натјечај за идућу школску годину на овдашњој Српско православној основној школи и то за два учитеља.

Први учитељ обучаваће дјецу III. и IV. разреда, а уједно бити и хоровођа у нашем црквеном пјевачком друштву „Соко“ т. ј. подучавати друштво у ноталном пјевању и вршити дужности које хоровођи по друштвеним правилима спадају. Првенство ће имати они који су зато оспособљени. Овом учитељу платиће се годишње у свему 800 фор. по увиђавности и награда.

Други учитељ обучаваће I. и II. разред а уједно бити општински перовођа, за овог имаће првенство свршени Рељевски богослов. Овом је плата у износу од 600 фор. годишње.

Учитељима ће спадати у дужност уз остале наставне предмете подучавати дјецу у црквеном пјевању; присуствовати свим црквеним обредима и при истим пјевати за пјевницама као и при спроводима.

Компетенти имаду своје поднуно ваљане свједоџбе, о том да су Срби прав. вјере и да су свршили потребне науке — подписаној општини под вијети најдаље до конца јуна о. г. а уз то и свједоџбе о свом моралном и политичном владању.

Српска православна црквена општина.

У Требињу, дана 17. маја 1896.

Предсједник:
Јово Тупањанин

Ad Ш. С. 23./51. ex 1896. 50 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњеног учитељског места за математику (рачун и геометрију), ботанику и немачки језик, а по потреби још и за који други предмет у срп. вишој девојачкој школи у Панчеву овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 3. (15.) јулија 1896. поднети срп. прав. народном школском савету у Карловцима.

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе, односно да су бар испитани (оспособљени) учитељи и да потпуно владају српским, а и немачким језиком. У тој прилици, ако дотични нема стручнога оспособљења за грађанске школе (спомоћни учитељи), дужан ће бити и ово после избора у року, који му се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабраног спада ће односне предмете у најмање 20 седмичних часова предавати.

Плата редовном учитељу је према §. 7. уредбе о срп. вишим дев. школама од 1872. године, а спомоћном учитељу годишње 800 фор. а. вр. без станарине и петогод. доплатака.

У Карловцима, 20. маја (1. јуна) 1896. год

Председништво срп. прав. нар. црквешколског савета.

---

58 1—3

ГРАЂЕВНО-ДРАЖБЕНИ ОГЛАС.

Српска прав. црквена општина у Срп. Неузини намерава одмах по истеку овога гласа, предузети најнужније оправке своје св. цркве.

По техничком налазу, који је од славног адм. одбора у Темишвару 15. (27). маја т. г. (А. О. 671./568 ex 1896.) одобрен, стоји целокупна радња 2901. ф. 72. нов.

С тога се овим позивају сви они, који ту радњу желе предузети, да изволе на дан дражбе, која ће се обавити на лицу места 30. Јуна (12. Јула) 1896. у два сата после подне.

Дражбоваће се на мањак а учесници дражбе имаће 10% од горње своте у име жаобине положити.

У Срп. Неузини 4. (16). Јуна 1896.

Љубомир Мирков
председник.

ЛИВНИЦА ЗВОНА И МЕТАЛА
АНТОНА НОВОТНИЈА
У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крупом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,

која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако, да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала; **прављење старих звона са крунама од кованога гвожђа.** — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

28 6—26 **Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.**

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 4 фор., на по године 2 фор., а на четврт године 1 фор. За стране земље: на годину 5, фор. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Појединн бројеви стају 10 новч.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.